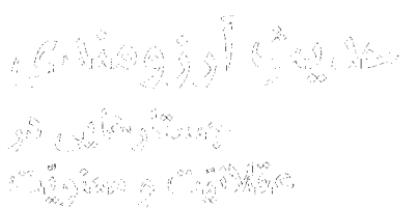

٤١ معنی بینش

مصطفی ملکیان

کلساور

جستارهایی در عقلانیت و معنویت

مصطفی ملکیان

ناشر: نشر نگاه معاصر (وابسته به مؤسسه پژوهشی نگاه معاصر) / مدیر هنری:
باسم الرسام / حروفچینی و صفحه‌آرایی: کارگاه نگاه معاصر / لیتوگرافی: نوید / چاپ و
صحافی: فرنو / چاپ اول: ۱۳۸۹ / شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه / قیمت: ۷۵۰۰ تومان

نگاه

نشانی: تهران، مینی‌سیتی، شهرک شهید محلاتی، بسیج غربی، بلوک ۱۱، واحد ۱۰

تلفن: ۲۲۴ ۴۸ ۴۱۹

پست الکترونیک: negahe_moaser@yahoo.com

همهی حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

سرشناسمه	: ملکیان، مصطفی، ۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: حدیث آرزومندی: جستارهایی در عقلانیت و معنویت / مصطفی ملکیان.
مشخصات نشر	: تهران: نگاه معاصر، ۱۳۸۹ .
فروست	: پیش معنوی ۴۱
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۴۷-۰۷-۲
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	: اخلاق -- فلسفه -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: دین و اخلاق -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
موضوع	: فلسفه -- مقاله‌ها و خطابه‌ها
ردیبدنی کنگره	: ۱۳۳۸ ۴ ۷۸BJ / ۳۷
ردیبدنی دیوبی	: ۱۷۱
شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی	: ۸۰۸-۰۹۱
تاریخ درخواست	: ۱۳۸۸ / ۱۰ / ۳۰
تاریخ پاسخگویی	: ۱۳۸۸ / ۱۱ / ۶
کد پیگیری	: ۱۹۵۰۷۸۴

پیش مبارمت ای معنوی

ثار خاکپای

استاد دکتر محمد علی موحد

فهرست

۷ سخن آغازین

I) عقلانیت

۱	اولویّت فلسفه بر دموکراسی.....	۱۳
۲	فلسفه: بازنگری فهم عرفی.....	۴۳
۳	وضع نقد و پژوهش در ایران: هستها و بایدھا.....	۶۹
۴	گستره و مرزهای فلسفه‌ی دین.....	۸۷
۵	ملاک حقانیت هر دین.....	۹۹
۶	پیشفرضهای اسلامی کردن علوم.....	۱۱۱
۷	آنسلم قدیس در جست‌وجوی خدا یا اثبات وجود خدا؟.....	۱۲۹
۸	یادداشتی بر "اعلامیه‌ی نودوپنج ماده‌ای لوتر".....	۱۵۳

II) معنویت

۹	جایگاه آیریس مرداک در اخلاق‌شناسی روزگار ما.....	۱۶۵
۱۰	تخیل آری، توهّم نه.....	۲۰۷
۱۱	در باب ضرورتِ نقد اخلاقی.....	۲۳۱
۱۲	مسیحیت از منظر سیمون وی.....	۲۴۱
۱۳	عقلانیت، معنویت، و روشنگری	۲۷۷
۱۴	معنویت و آزادی	۲۸۹
۱۵	طرحواره‌ای برای بازیابی جهانگری مولانا	۳۰۱
۱۶	چراغ روشِ خاموشی	۳۱۷

سخن آغازین

کتابی که پیش از خواندنده گرامی است مجموعه‌ای است فراهم آمده از شانزده مقاله که در فاصله‌ی زمانی سالهای ۱۳۸۷ تا ۱۳۸۱ نوشته شده‌اند و، به جز دو مقاله (به شماره‌های ۶ و ۱۴)، بقیه در کتابها (مقالات‌های ۴، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۵، و ۱۶) یا مجلات (مقالات‌های ۱، ۲، ۳، ۵، و ۸) یا روزنامه‌ها (مقاله‌ی ۱۳) نشر یافته‌اند و، به اعتراف خود نویسنده، نشر مجدد آنها موجبی جز دسترسی‌پذیرتر ساختن آنها ندارد. این مقدار برای بیان علتِ گردآوری این مقالات و عرضه‌ی آنها به صورت یک کتاب کفايت می‌کند.

و اما ماجرای اصلِ نوشتمن یکایک مقالات، خود، داستانی دیگر است. این خلدون، متفکر و مورخ پرآوازه‌ی قرن هشتم (۷۳۲-۸۰۸)، در مقدمه‌ی معروف خود، بر آن است که فقط به یکی از این هفت هدف باید به نوشتمن دست یازید و هر کس که به هدفی جز اینها دست به قلم بزد کاری غیر ضرور و نابخردانه کرده است؛ الف) عرضه‌ی نوآوری، یعنی اظهار مدعای / یا دلیلی که به ذهن هیچکس، پیش از نویسنده، خطور نکرده بوده است؛ ب) آسانسازی سخنی که کسی / کسانی، پیش از

نویسنده، گفته یا نوشته است / اند ولی فهم آن برای کسانی دشوار است و نویسنده، اکنون، میخواهد که، از طریق شرح و توضیح و تفسیر، فهم مطلب را برای خوانندگان تسهیل کند؛ ج) تقریر خطابی که کسی / کسانی از پیشینیان، بویژه پیشینیان پرآوازه و نافذسخن، مرتكب شده است / اند، برای پیشگیری از به خطا درافتادن مخاطبان یا دستگیری و ارشاد مخاطبان به خطا درافتاده؛ د) تکمیل سخنی که ناقص مانده است و به همه‌ی جنبه‌ها و منظرها و ابعاد و جوانب موضوع آن توجه نشده است و نویسنده میخواهد بخشاهای مغفول آن را نیز به اطلاع خوانندگان برساند؛ ه) ساماندهی مطالب پریشان و پراکنده، یعنی نظاممندسازی^(۱) آراء و نظراتی که، هر چند هر یک از آنها فی حدّ نقیه صادق یا موجّه یا معقول است، سامانه و نظم منطقی قابل فهم یا قابل قبولی ندارند و نویسنده در صدد است که، به قصد آشکار ساختن ربط و نسبت آن آراء و نظرات با یکدیگر و / یا آسانیاب یا آسانپذیرتر کردن آنها برای خوانندگان، سامانه و نظم مستور آنها را مکشوف سازد یا سامانه و نظم مفقودشان را به آنها ببخشد؛ و سرانجام و) فراهم آوردن و در کنار هم نشاندن سخنان متکبر و متنوعی که، درباره‌ی یک موضوع واحد، در علوم و معارف گونه‌گون بشری، و از سوی عالمان و متفکران مختلف، گفته شده‌اند و، از این رهگذر، ایجاد و تأسیس حوزه‌ی معرفتی جداگانه و مستقلی که موضوع بحث و فحص‌اش همان موضوع مورد نظر است (پیدایش و استقلال یافتن رشته‌های علمی نوظهور، احیاناً، از همین طریق صورت می‌پذیرد).

اگر بخواهم سخن خود را بر اساس این قول ابن خلدون بی‌بگیرم، باید صریحاً اقرار کنم که، در مقالات این مجموعه، و نیز در سایر مقالاتی

سخن آغازین

که تاکنون نوشته و نشر داده‌ام، کمتر از همه (و تقریباً هیچگاه) دو هدف (و) و (الف) را نداشت‌ام و چه بسا علم، فهم، قدرت تفکر، و تجربه‌ی خود را برای تحقیق این دو کافی و وافی نمیدیده‌ام. اندکی بیش از این دو هدف، به هدف (ج) چشم داشته‌ام. باز هم بیش از آن، هدف (د) را در مَّد نظر داشته‌ام. و امّا آنچه بیش از همه در صددش بوده‌ام دو هدف (ه) و (ب) بوده است. پیشگفتارهایی نیز که گهگاه بر پاره‌ای از آثار نشریاته‌ی دیگران، اعمّ از تأليف و ترجمه، نوشته‌ام فقط به مقتضای همین دو هدفِ اخیر تحریر شده‌اند و نباید از مقوله‌ی "تقریظ" و نوشتمن مطالب ستایش‌آمیز و چاپلوسانه درباره‌ی تأليفات یا ترجمه‌های دیگران تلقّی شوند (که نزدیک صد سالی است که در کشور ما، کما بیش، شیوع و رواج داشته است). واقعیّت این است که کمتر نوشته‌ای خوانده‌ام که، پیش خود، نگفته باشم که: "اگر مواد خام این نوشته در اختیار من می‌بود آنها را بسیار منظم‌تر و بسیار آسان‌یابتر از این ارائه می‌کردم" و، به همین جهت، اگر وقتی فرصت و مجال این نظمبخشی و آسانسازی را یافته‌ام از آن رو نگردانده‌ام (مثل فرصت و مجالی که در مورد مقالات ۱۵، ۱۰، ۹، ۷، ۴، ۱۱، ۱۲، و ۱۳ بیش آمده است).

نویسنده، برای خود و همه‌ی همنوعان خود، آرزومند شخصیّت، منش، و زندگی‌ای عقلانی و معنوی است؛ و چون آنچه در مقالات این مجموعه می‌باید آثار و جلوه‌هایی از این آرزومندی است، بیجا نیست که این کتاب حدیث آرزومندی خوانده شود.

I) عقلانیّت

